

SANAT EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİNİN GEORGE ORWELL’İN 1984 ADLI YAPITI TEMELİNDE SANAT VE SANATÇILARIN DURUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

THE VIEWS OF ART STUDENTS ATTRIBUTED TO THE CONDITIONS OF ART AND
ARTISTS ON THE BASIS OF 1984 BY GEORGE ORWELL

Çiçek KUMRAL¹

Öz

Bu çalışmanın amacı güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin, sanatın ve sanatçıların durumunun George Orwell’in 1984 adlı yapıtında adı geçen “Büyük Birader”in istemleri yönünden incelenmesidir. Çalışma nitel olarak tasarlanmıştır. Veriler 43 öğrenciye sorulan açık uçlu soru formu uygulanarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler, Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleştiği atmosferin sanat ve sanatçıların varlığına tehdit oluşturduklarını dile getirmişlerdir. Öğrenciler, bu atmosferin bireysel farklılıkları, düşünmeyi ve özgürlüğü tehdit ettiğini söylemişlerdir.

Anathar kelimeler: Sanat eğitimi, George Orwell, 1984, nitel araştırma

Abstract

The aim of this paper is to research the conditions of art and artist on the basis of the policies of Big Brother, who is the main character of the novel known as 1984 by George Orwell. The research has qualitative characteristics. The data was collected by open-ended questions asked to 43 fine art education students. The data was analyzed by the content analysis. In conclusion, according to the students, the Big Brother’s demands are the threat to the existences of art and artists. The students expressed that this atmosphere threat individual differences, freedom of thoughts and liberty.

Key Words: Art education, Orwell, 1984, qualitative research

¹ Sheridan Collage, Canada, ckumral1@hotmail.com

1. GİRİŞ

Sanat eğitimi yaratıcılığı, bireyselleşmeyi ve toplumsallaşmayı aynı anda geliştirecek şekilde, duygu, düşünce ve izlenimlerin estetik kaygı ve duyarlılıklarla ifade etmesini sağlayan yöntem, araç ve malzemeleri tanıtan, araştıran ve kuşaklararası akradımını sağlayan disiplinlerarası bir eğitim alanıdır. Sanat eğitime yüklenen temel amaçları Özsoy (2003: 153-154) dört kategoride toplamaktadır. Bunlardan birincisi olan estetik amaçlar; öğrencilerin estetiğin dilini anlamaları ve kullanmalarını sağlamaktır. İkinci sırada yer alan algısal amaçlar; sanata ve tasarım biçimleri ve görsel biçimlere duyarlılığı sağlamak için, algısal yetileri öğrencilere sunmaktır. Üçüncü teknik amaçlar; sanatla ilgili materyallerin kullanımını ve zorunlu becerilerin gelişmesini sağlamaktır. Son sırada olan bireysel ve toplumsal amaçlar; bireyin öğrenmesinin yanı sıra düşünme, algılama, karar verme, problemler aracılığıyla çalışma gibi yeteneklerini geliştirmeyi kapsamaktadır. Sanat eğitiminin amaçlarının gerçekleşmesi düşüncelerin ve izlenimlerin özgür bir şekilde ifade edilebileceği ve tartışılabildiği ortamlara ihtiyaç duyar. Bu itibarla, sanat, sanatçı ve eğitim ortamlarının özgürlükçü, demokratik ve katılımcı bir atmosfer içerisinde olması gerekir. Otoriter/totaliter ortamların sanatsal gelişimi nasıl etkileyeceği önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede görsel sanatlar ve edebiyat etkileşimi bağlamında öğretim materyali olarak George Orwell'in 1984 (1949) adlı yapıtından yararlanılmıştır. Sanat eğitimi alan lisans öğrencilerinden uygulama alanında başarılı olmalarının yanında teorik alanda da güçlü bir eğitim almaları istenen bir durumdur. Öğrenci teorik zenginliğini, estetik, sanat tarihi ve sanat eleştirisi alanında bilgisini artırabilmekle sağlayacaktır.

Çalışmanın anlaşılabilmesi açısından 1984'ün kısaca açıklanması yararlı olacaktır. Romanda totaliter bir merkezin yönetiminde korku, propaganda ve beyin yıkama ile yaşam kontrol altına alınmaktadır. Roman günümüzde de kullanılan Büyük Birader ve Düşünce Polisi gibi kavramları hayatımıza sokmuştur. George Orwell'in 1984 adlı yapıtında kimsenin bireysel ihtiyaçlarını gerçekleştirilmesi söz konusu değildir. Tele ekranlar aracılığıyla her şey kontrol altındadır. Düşünceler yönlendirilebilir ya da aykırı düşünen bu ekranlar aracılığıyla izlenebilir. Her şeyin kontrol altına alınması ve Büyük Birader'in istemleri doğrultusunda yaşamların biçimlendirilme durumu söz konusudur. Geçmişteki anların, düşünülmesi bile söz konusu değildir; değerlerin ters yüz edildiği bu atmosferde doğrular yanlış, yanlışlar doğrudur. Bunun aksini düşünmek otoritenin istemleri dışında hareket etmenin bedelinin sevgi bakanlığına gitmekle sonuçlanacağı herkes tarafından bilinmektedir. Sistemin kendisini var etmesi, düşünceye konulacak ablukalarla sağlanabilir. Bu da yaşamların tele ekranlarla

izlenmesi anlamına gelmektedir. İdeal insan söylenenlere inanan, boyun eğen ve itaat etmenin sınırsız kabulüyle gerçekleşebilir. Kısaca insanı insan yapan, diğer canlılardan ayıran bireysel farklılıklarının, geçmişinin, duygularının unutulduğu bir kabul ile sınırsız boyun eğme rahat etmenin başlıca yoludur. Bu durum dışında hareket etmek sevgi bakanlığına yollanması, anlamına gelir ki; insanın aklına gelemeyecek işkence yöntemleriyle benliğin yok sayılıp, kendini teslim etme, iflasın kabul ettirildiği bir süreci açıklar. Sevgi bakanlığında gönderilen bir kişinin hayatta kalabilmesi tüm benliğini esaret altında teslim etmesiyle mümkündür. Soluk alıp verme dışında herşey denetim altındadır.

Sanata-Sanatçılara ait her türlü soru ve sorunları sosyal tabakalar boyutunda tartışmak ise estetik eğitiminin konusunu ilgilendirmektedir. Sanatın ve sanatçıların soru ve sorunları üzerine tartışmalar yapma konusunda öğretmenin rolü önemlidir. Görsel sanatlar öğretmenin niteliğini, öğrencilerinin sanat etkinliklerine katıldığı aktif süreç belirlemektedir. Bu süreçte öğretmen; öğrencilerin kendilerini bulmalarında rehber konumundadır. Micheal (1983) görsel sanatlar eğitimcisi olan öğretmenlerin rolünün önemini şöyle açıklamaktadır: Öğretmenin gelecek kuşaklara kültürel mirası taşımasının yanında, bireyin bilinmeyen yönlerini keşfetmesine, duyarlılığının artırmasına, becerilerini geliştirmesine katkıları bulunmaktadır. Her düzeyde öğrenciye kendini tanıma ve bulma fırsatını veren sanat eğitimi etkinliklerinde bu süreç, en anlamlı keşfe dönüşmektedir. Öğretmenlerin hem öğrenmede, hem de özendirici olmada önemli rolleri bulunmaktadır. Sanat eğitimcileri, öğrencilerine bireysel keşiflerin son derece disiplin ve çaba gerektiren bir süreç olduğunu aşarlar.

Önemli yaratıcı çalışmalar; sürekli odaklanmayı, zorlu çalışma sürecini, organize edilmiş bilgiyi, başarısızlığa yenilmemeyi, çalışmayı istikrarla sürdürmeyi gerektirir (Feldman, 2003). Öğrencileri başarıya motive etme çabasının yanında, onların estetik gelişimlerini sürekli artırma çabası, öğretmenlerin temel sorumlulukları arasındadır. Sanat eğitimi çerçevesinde verilen estetik eğitim, öğrencilerin duyu ve duyarlılıklarının gelişmesine katkı sağlamasının yanı sıra, zamanın ruhunu anlamalarına yardımcı olur. Estetik, öğretmen ve öğrenciye birlikte felsefi tartışmalar yapabile olanağını sağlar (Moore, 1994).

Estetik 18. yüzyılda, bağımsızlığını felsefeden ayrılarak kanıtlamış bir alan olarak kabul edilir. Konusu güzeli inceleme olan ve bu konuda teoriler üreten estetisyenlerin günümüzde ise bu kavramın dışına çıktıkları görülmektedir. Güzeli kavramı özellikle Rönesans ustalarında denge, uyum, ritim, renk ahengin uyumunu içermektedir. Schiller'in "İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektupları"nın yayınlanması ile estetik eğitimi kavramı

tartışılmaya başlanmıştır. Schiller, insanın sanat eseri aracılığıyla ussal ve duyuşsal uyumu gerçekleştirebileceğini ve sanat yoluyla insanların eğitilebileceğini ileri sürmektedir. Schiller sanat aracılığıyla yaratıcı gücü kendiliğinden kullanabilen insanın daha iyiye ulaşarak herkes için sağlanabilecek eşitlik ve özgürlüğe kavuşabileceği görüşüne sahiptir. (Aktaran: San, 1983: 54-55). Sanat hakkında filozofça düşünmek, öğrencilerin alanı bilişsel olarak kavramasını ve birçok yeni olanakların da kapısını açmaktadır (Lorand-Galnoor, 2009)

Sanat yapıtlarının insanın duyuşsal ve ussal zenginliğini artırdığı inancı nedeniyledir ki alanla ilgili eğitim alan öğrencilere, sanat hakkında her türlü soru ve sorunlar üzerinde düşünmeleri salık verilir. Sanat eğitim süresince öğrencilere, “Sanat nedir?”, “Sanatçılar eserlerini üretebilmek için hangi ortamlara ihtiyaç duyarlar?”, “Sanat ve özgürlük arasındaki bağı açıklar mısınız?” gibi sorular sıkça sorulur. Bu ve benzeri sorular hem uygulama derslerinde hem de teorik derslerde öğrencilerin sıklıkla karşılaşabileceği sorulardır. Bu tür sorulara verilen cevapların çeşitliliğini artırmada sanat eğitimcisinin rolü son derece önemlidir. Sanat ve sanatçılar hakkında birbirinden farklı sorular sorulmalıdır. Bu sorulara verilecek yanıtlar estetik eğitimin rolünün anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

2. AMAÇ

Sanat eğitimcisi, öğrencilerin eleştirel bakması ya da bir sorun karşısında herhangi bir olayı farklı yönleriyle değerlendirebilmesi, duyarlılıklarını geliştirebilmesi ve olaylar arasında bilinmeyen yönleri keşfedebilmesi için her türlü eğitim materyallerinden yararlanabilir. Bu amaçla kullanılan materyaller, öğrencilerde estetik eğitimin geliştirilmesi için araç işlevi taşırlar. Öğrencilerin, sanat - sanatçılar hakkında her türlü soru ve sorunlar üzerine düşünebilmesi; çok boyutlu tahlil edebilmelerine katkı sağlamak için George Orwell’in 1984 adlı edebi yapıtından yararlanılmıştır. Araştırma yapıtın, öğrencilerin estetik eğitimlerini ne yönde etkilediğini incelemek üzere hazırlanmıştır. Bu konuda dönüt alınabilecek en iyi kaynaklardan birisi öğrenci görüşlerinden yararlanmaktır. Bu çalışma öğrencilerin, yapıtda adı geçen “Büyük Birader”in istemlerinin gerçekleşmesinin sanat ve sanatçıların durumunu nasıl etkileyecebileceğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak üzere hazırlanmıştır.

2.1. Alt Amaçlar

- 1- Sanat eğitimi öğrencileri, George Orwell’in 1984 adlı yapıtından yola çıkarak tek tipleştirme tanımından ne anlamaktadırlar?
- 2- Sanat eğitimi öğrencileri, George Orwell’in 1984 adlı yapıtında “Büyük Birader”in istemlerinin gerçekleştiği atmosferi nasıl tanımlamaktadırlar?

- 3- Sanat eğitimi öğrencileri, George Orwell'ın 1984 adlı yapıtında "Büyük Birader" in istemlerinin gerçekleşmesinin sanat ve sanatçıları nasıl etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.2. Araştırmanın Önemi ve Sınırlılıkları

Sanat eğitimi, öğrencilerin bireysel anlamda farklılıklarını sergilemelerine, herhangi bir durum ya da olayı çok yönlü boyutlarıyla değerlendirmelerine kısacası duyu ve duyarlılıklarının gelişimine katkı sağlar. Öğrencilerin olaylara belirli kalıpların dışında çok yönlü bakabilmeleri, estetik eğitim düzeylerinin artırılmasıyla ilişkilidir. Bu düzeyin sanat eğitimi kapsamında artırılması, toplumumuzda daha duyarlı, sorgulayan ve olayları belirli kalıpların dışında değerlendiren kişilerin artması anlamına gelmektedir.

Sanat ya da sanatçının özgürlüğünün kısıtlanmasının; sanatçının baskı ortamlarında eser üretmeleri mümkün olup olmadığının tartışılması sürecinde sorulan sorulara verilen yanıtların tekdüze ve aynı türden olma tehlikesi bulunmaktadır. Verilen cevapların aynılığını önlemek adına baskı ve sınırlanma durumuna ilişkin tasvir durumları, öğrencilere tanıtılır. Farklı, zengin daha önceden hiç sunulmamış cevapların çeşitliliğini artırmak için yaratıcı düşünmenin olanaklarından yararlanır. Bakıoğlu (2009) yaratıcı düşünmenin akılcı olduğu kadar sezgisel olduğunu, yeni yapıcı fikirleri ve temel düşünme sürecini kullanarak geliştirildiğini ve bu noktada bilinen bilgi ve materyallerle yeni ve orijinal bakış açısını göstererek ürün ve fikir ortaya çıkarmanın önemine değinmiştir.

Sanat eğitimcisinin etkili bir öğretim materyalinden yararlanması, cevapların çeşitliliğini artırmaya katkı sağlayabilir. Öğretim materyali olarak edebi bir yapıttan yararlanmak; bir olayın, durumun hem fiziksel hem de duygusal boyutunu hissedebilmenin en iyi araçlarından biri olabilir. Böylece öğrencilerin, bu yapıt aracılığıyla sorulan sorulara farklı cevaplar verebilmelerinin önü açılmış olur. Öğrenci görüşleri açısından George Orwell'ın 1984 adlı yapıtında adı geçen Büyük Birader'in istemlerinin gerçekleştiği atmosferde sanatın-sanatçıların durumunu değerlendirebilmek için araştırmacı böyle bir dönüt alma yolu izlemiştir.

Araştırma, İnönü Üniversitesi 2009-2010 eğitim-öğretim yılı, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği 3.Sınıf öğrencilerine uygulanan açık-uçlu soru formu ile sınırlıdır.

3. YÖNTEM

George Orwell'ın 1984 adlı yapıtı, İnönü Üniversitesi eğitim fakültesi, güzel sanatlar eğitimi, resim-iş öğretmenliği programı 3.Sınıf öğrencilerine okutulmuştur. Öğrencilere okutulan bu kitapta özellikle, tek tipleştirme, Büyük Biraderin istemlerinin gerçekleştiği atmosfer gibi kavramlara dikkat edilerek okumaları sağlanmıştır. Nitel araştırmada veri analizi olarak içerik analizinden yararlanılmıştır.

4. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, İnönü Üniversitesi 2009-2010 eğitim öğretim yılının bahar dönemi 3. Sınıf resim-iş öğretmenliği öğrencileri oluşturmaktadır.

Resim-iş öğretmenliği 3.Sınıf öğrencilerinden araştırmaya katılmayı kabul edenlerden, George Orwell'ın 1984 adlı yapıtı, iki ay süre verilerek okumaları istenmiştir. Kitap, 21'i kadın, 22'si erkek öğrenci olmak üzere toplam 43 öğrenciye okutulmuştur.

4.1. Veri Toplama Araçları

Veriler döküman incelemesine göre toplanmıştır. Öğrencilere üç maddeden oluşan açık uçlu soru formu uygulanmıştır. Soru formu araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, geçerlilik çalışmasında soruların kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla edebiyat alanından bir uzman ile soruların öğrencilerin algılama düzeylerine uygun olup olmadığını saptamak amacıyla dilbilim alanından ve ölçme-değerlendirme alanından bir uzman olmak üzere toplam üç uzman görüşüne başvurulmuştur. Taslak olarak hazırlanan soru formu aynı zaman diliminde çoğaltılarak her uzmana verilmiştir. Uzmanlar tarafından yapılan düzeltmeler sonrası soru formu, uzman görüşleri doğrultusunda tekrar biçimlendirilmiştir. Yapılan düzeltmeler sonrasında araştırma soruları, aynı uzmanlara sunulmuştur ve geçerliliği doğrulanmıştır.

4.2. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalarda verilerin analizi iki farklı yöntemle yapılmaktadır. Bunlardan biri olan betimsel analizde görüşülen ve gözlenen bireylerin görüşlerinin temalara göre düzenlenmesi verilerin yorumlanıp neden ve sonuç ilişkisine göre irdelenmesi söz konusudur. Nitel araştırmanın ikincisi olan içerik analizinde, betimsel analizdeki veriler daha ayrıntılı olarak derinlemesine işlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

4.3. Araştırmanın Güvenirliği

Sorular ve veriler üç kopya olarak hazırlanmıştır. Araştırmacı ve iki uzman (görsel sanat eğitimsi ve edebiyatçı) aynı zaman diliminde ve birbirlerinden bağımsız olarak verileri kodlamıştır. Uzmanlar tarafından oluşturulan kodlar biraya getirilmiştir. Ortak kod listesi oluşturulmuştur. Farklı olan kodlar üzerine tartışmalar yapılarak, bu kodların araştırmada kullanılıp kullanılmayacağına karar verilmiştir. Sonraki aşamada benzer yönlü kodlar temalar (kategoriler) altında toplanmıştır. Bu işlem sırasında oluşturulan tema ve kodlar tekrar uzmanlara sunulmuş, ortak kararlar çerçevesinde kod ve tema listesi kesinleştirilmiştir.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde güzel sanatlar eğitimi öğrencileri için uygulanan açık uçlu soru formu sonuçlarına ait bulgular yer almaktadır. Öğrencilere uygulanan açık uçlu sorular aracılığıyla, George Orwell'in 1984 adlı yapıtında adı geçen Büyük Birader'in istemlerinin gerçekleştiği atmosferde sanatın ve sanatçıların durumunun değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırmanın amacına ve alt amaçlarına göre sırası ile belirlenen bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın alt probleminde belirtilen örneklem tahlilindeki öğrencilerin açık uçlu soru formunda verdikleri cevaplar dahilinde belirlenen temalar ayrı ayrı incelenmiş ve yorumlanmıştır. Temaların oluşturulma sürecinde verilen cevapların analize uygunluğu, tema içerip içermediği ve birden fazla tema bildirmesi gibi durumları dikkate alınarak analizler yapılmıştır.

Güzel Sanatlar Eğitimi Öğrencilerinin Tek Tipleştirme Kavramına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilere, yöneltilen açık uçlu soru formunda George Orwell'in 1984 adlı yapıtından yola çıkarak tek tipleştirme tanımından ne anladıkları sorulmuştur. Bu soru doğrultusunda öğrencilerin görüşlerinden elde edilen temalar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Güzel Sanatlar Eğitimi Öğrencilerinin Tek Tipleştirme Kavramına İlişkin Görüşleri

Kavram	Temalar	Kadın	n	Erkek	n
Tek Tipleştirme	Aynılaştırma (sürüleştirme)	K1, K2, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K20	16	E2, E3, E4, E6, E9, E10, E12, E14, E15, E16, E17, E19, E22	13
	Robotlaştırma	K1, K2, K4, K5, K6, K10, K11, K16, K17, K18, K21	11	E3, E6, E8, E22, E9, E10, E16	7
	Yönlendirme	K5, K7, K8, K12, K13, K14, K18, K20	8	E1, E3, E8, E9, E12, E14, E17, E18	8
	Köleleştirme	K2, K3, K5, K6, K7, K17, K21	7	E1, E9, E17,	3

Not: K: Kadın, E: Erkek

Tablo 1’de öğrencilerin “Tek Tipleştirme” kavramına ilişkin düşünceleri doğrultusunda. “Aynılaştırma” temasıyla ilgili olarak öğrencilerin ortak kanıları merkez güç tarafından kararların verilip, farklılığa izin vermeden, herkesin bu kararlara itaatinin sağlanmasıdır. “Aynılaştırma” teması ile ilgili olarak görüş bildiren öğrencilere ait örnek ifadeler ise şöyledir:

K1: “Hiçbir şekilde farklı bir olayın gerçekleşmemesi”.

K18: “Çizginin dışına çıkamamak“

K20: “Merkez düşüncenin herkes tarafından kabul görmesi”

E3: “Fabrika ürünü gibi aynı benzerlikte insanlar yetiştirmek”

E6: “ Aynı ırk, din ve düşünceye sahip olmak”

E10: “Her şeyin tek elden yönetilmesi”

E12: “İstediği gibi yaşamayan, sıradan, aynılaştan insan”.

E14: “Tek bakış açısıyla yaşamını sürdürme, herkesin aynı şeyleri sevmesi”

E15: “Tek bir gücün bütün bireyler üstünde hakimiyet sağlaması ve doğrularını kabul ettirmesi”

E16: “Yeniliklere açık olmayan, ihtiyaçlarının karşılanmayıp, çizgi dışına çıkamayan.”

E17: “Dünyaya tek pencereden bakma”

“Robotlaştırma” temasıyla ilgili olarak öğrenciler öznel kanılarını şöyle ifade etmişlerdir:

K2: “Baskıdan çıkmış gibi aynı şeyi düşünmek”

K5: “Kişiliklerin mekanikleşmesi”

K16: “Herkesin aynı görüşü benimsemesi, belli saatte yatılıp kalkılması”

E8: “Ne denirse onun yapılması”

Öğrencilerin robotlaştırma temasıyla ilgili ortak kanıları; merkez güç tarafından istemlerin gerçekleşmesini sağlamak adına bireyselliklerin yok sayılıp, herkesin bir kalıp çerçevesinde mekanikleşmesidir.

Öğrenciler, “Yönlendirme” temasına ilişkin olarak, herkesin otoritenin istediği doğrultuda hareket etmesini sağlamak ve bunu gerçekleştirebilmek için bireyselliklerin tamamen yok sayılması gerekmektedir. Bu nedenle farklı, aykırı hiçbir şeye izin vermeden herkesi bir amaca yönlendirmek, temel görev olarak kabul edilmektedir.

“Köleleştirme” temasıyla ilgili olarak öğrenciler partinin istediği doğrultuda kişiler yetiştirme, bu kişilerin bireyselliklerine ait anılarının olmaması ve kendileri için hiçbir bireysel taleplerinin olmaması kısaca kendi öz benliklerinin yok sayılması partinin çıkarları için hizmete koşulmaları, köleleştirilmeleri anlamına gelmektedir.

2. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın alt probleminde belirtilen örneklem tahlilindeki öğrencilerin açık uçlu soru formunda verdikleri cevaplar dahilinde belirlenen temalar ayrı ayrı incelenmiş ve yorumlanmıştır. Temaların oluşturulma sürecinde verilen cevapların analize uygunluğu, tema kapsamına girip girmediği ve birden fazla tema içerip içermediği dikkate alınarak analizler yapılmıştır.

Sanat Eğitimi Öğrencilerinin, George Orwell’ın 1984 Adlı Yapıtında “Büyük Birader”in İstemlerinin Gerçekleştiği Atmosfere İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilere, yöneltilen açık uçlu soru formunda George Orwell’ın 1984”adlı yapıtında “Büyük Birader”in istemlerinin gerçekleştiği atmosferi nasıl tanımladıkları hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Tablo 2’de öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlardan elde edilen temalar yer almaktadır.

Tablo 2. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin, George Orwell’ın 1984 Adlı Yapıtında “Büyük Birader”in İstemlerinin Gerçekleştiği Atmosfere İlişkin Görüşleri

Büyük biraderin istemlerinin gerçekleştiği atmosfer	Temalar	Kadın	n	Erkek	n
	Korku imparatorluğunun yaratılması	K1, K2, K3, K6, K7, K8, K11, K12, K15, K17, K19, K21	12	E3, E4, E5, E9, E10, E11, E14, E15, E17, E19, E21	11
	Bireyselliğin ortadan kalkması	K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K12, K13, K18, K19, K20	12	E3, E5, E6, E9, E10, E12, E12, E18, E19,	9
	Güven ortamının kalmaması	K6, K8, K10	3	E21	1
	Doğruların yanlış, yanlışların doğru olarak kabul edilmesi	K3, K9, K13, K16, K17, K20	6	E15	1
	Dilin kısıtlanması.	K9	1	E22	1
	Baskı ortamının sınır tanımaması; rüyaların da denetlenme arzusu	K11	1	E11	1
	Duygusal ve cinsel bağları kurmanın yasaklanması	K4, K5, K16, K17, K19	5	E9, E10, E15	3

Öğrencilerin “Korku İmparatorluğunun Yaratılması” temasına ilişkin kişisel ifadelerini bildiren örnek ifadeleri şöyledir:

K6: “Güçlülerin zayıfı ezdiği ortam”

K7: “ Sürekli gözetlenme duygusunun yaşanması”

K8: “ Düşünmenin ve düşündüğünü söylemenin suç olduğu; zorbalığın egemen olduğu bir ortam”.

K11: “İnsanların çaresiz kalması, düşüncelerin izlenmesi, insanların yediklerinin giydiklerinin denetim altına alınması”

K12: “ Herkesin aynı biçimde giyinmesi, yemesi, içmesi”

E11: “Soluk almanın bile kontrol altına alınması”

E21: “ Düzenin karmaşıklığı ve iki yüzlülüğü söz konusudur”

Öğrencilerin “Korku İmparatorluğunun Yaratılması” temasına ilişkin ortak kanıları gücün zor kullanımıyla zayıfın, sürekli denetlenme duygusunu yaşamasıdır. Sürekli gözetim hissi karşısında, zayıfın, kendini güvensiz ve çaresiz hissetme duygularının yoğun yaşanması olarak ifade etmektedirler.

“Bireyselliğin Ortadan Kalkması” temasıyla ilgili olarak öğrencilere ait örnek ifadeler şöyledir:

K4: “Kardeşlerin bile kişisel özellikleri farklı olduğunu düşünürsek, Büyük Birader’in istemlerini kabul etmek, bireyin ortadan kalkması demektir. Yeni bir düşünceye sahip olmamak, herkesle aynı düşünmek, hissetmek anlamına gelecektir”.

K13: “Kimsenin kendi için yaşamaması”

E6: “ Farklı kültür ve düşünceye yer yoktur”

E19: “ İnsanın birey anlamında bir etkinlikte bulanamaması”

“Bireyselliğin Ortadan Kalkması” temasıyla ilgili olarak öğrencilerin ortak kanıları; herkesin partinin çıkarları doğrultusunda hizmet vermesi ve kişisel hiçbir ihtiyacın ya da durumun olmamasıdır. Farklılık, aykırı düşünmek olası olmadığından bireyin kendine ait hiçbir talepte bulunmayacağı durumu söz konusudur.

“Güven Ortamının Kalmaması” temasıyla ilgili olarak öğrencilere ait ifadeler şöyle sıralanmaktadır:

K8: “ Kimsenin kimseye inanmadığı, en yakın arkadaşın gammazlanması”

K10: “ Herkesin birbirinin kuyusunu kazması, İnsanların paranoyaklaşması”

Öğrencilerin “Güven Ortamının Kalmaması” temasıyla ilgili olarak ortak görüşleri; insanların birbirinin kuyusunu kazması, bir kişinin varlığı diğer bir kişinin varlığını tehdit eder duruma gelmesi olarak açıklanmaktadır.

“Doğruların Yanlış, Yanlışların Doğru Olarak Kabul Edilmesi” temasıyla ilgili olarak örnek görüşleri şunlardır:

K13: “,Yanlışın bile doğru olduğunu kabul etmek”

K16: “ İnsanları doğru bildiklerini sandığı şeylerin doğru olmadığına inandırma”

K17 “ Temel felsefenin bilginin bilgisizlik, özgürlüğün kölelik, barışın savaş olduğunu kabul etmek”

“Dilin Kısıtlanması” temasına ait öğrenciler ortak olarak ifadeleri korku ve sinme duyguların yoğunluğu nedeniyle insanların, özellikle cümle kurmalarının unutturulmaya çalıştırılması söz konusudur. Kişilerin düşünmesi demek, cümleler kurmalarını gerektirir, bu durumu önlemek için ise dil yapısı üzerinde oynamaların yapılıp, cümle kurmanın doğal yapısını bozmak gerekmektedir. Bu konuda bir öğrencinin kişisel görüşü şöyledir:

K9: “İnsanların nerdeyse konuşmayı unutmaları”

“Baskı Ortamının Sınır Tanımaması” temasıyla ilgili olarak öğrenciler, her türlü zorlamanın yapılması hatta fiziksel şiddetin yanı sıra duyguların denetim altına alınmasını dile getirmektedirler. Bu konuda aşağıdaki öğrencilerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere baskı ortamının rüyaları bile kontrol etme çabası tipik örnek ifadeyi oluşturmaktadır:

K11: “Rüyalara müdahale etme arzusu”

E11: “Soluk almanın bile kontrol altına alınması”

“Duyusal ve Cinsel Bağları Kurmanın Yasaklanması” temasıyla ilgili olarak öğrenciler cinsel ihtiyaçların bireysel bir ihtiyaç temelinde görülmeyip bu durumun partiye yalnızca kişi sağlamak adına araç olarak kullanıldığını söylemektedirler. Bu temayla illi olarak öğrenciler kişisel görüşlerini şöyle açıklamaktadırlar:

K4: “ Böyle bir ortamda aşk, sevgi ve cinsellik yok. Aşklarını, acılarını, çığlıklarını hissedemeyen duygularını duyumsamayan bireylerin varlığı”

K16: “ Cinsel ihtiyaçların bile karşılanamaması”

K 17: “ Sadece partiye insan yetiştirebilmek için seks yapılabilir”

K19 “ Cinsel yaşam bile baskı altına alınmıştır”

3. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın alt probleminde belirtilen örneklem tahlilindeki öğrencilerin açık uçlu soru formunda verdikleri cevaplar dahilinde belirlenen temalar ayrı ayrı incelenmiş ve yorumlanmıştır. Temaların oluşturulma sürecinde verilen cevapların analize uygunluğu, tema kapsamına girip girmediği ve birden fazla tema içerip içermediği durumları dikkate alınarak analizler yapılmıştır.

Sanat Eğitimi Öğrencilerinin, George Orwell’ın 1984 Adlı Yapıtında “Büyük Birader”in İstemleri Yönünde Sanat ve Sanatçıların Varlığına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilere, yöneltilen açık uçlu soru formunda George Orwell’ın “1984” adlı yapıtında “Büyük Birader”in istemleri yönünde sanat ve sanatçıların varlığına

ilişkin görüşleri sorulmuştur. Tablo 3’de öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlardan elde edilen temalar yer almaktadır.

Tablo 3 Sanat Eğitimi Öğrencilerinin, George Orwell’ın 1984 Adlı Yapıtında “Büyük Birader”in İstemleri Yönünde Sanat ve Sanatçıların Varlığına İlişkin Görüşleri

Büyük Birader”in İstemlerinin Gerçekleştiği atmosferde sanat ve sanatçıların varlığı	Temalar	Kadın		Erkek	n
	Bireysel farklılıkların yer almaması	K4, K5, K8	3	E19	1
	Düşünmenin yasaklanması	K2, K3, K8, K19	4	E10, E11, E12	3
	Özgürlüğün ortadan kalkması	K1, K3, K4, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K18	12	E3, E8, E9, E11, E14, E16, E22	7

Öğrenciler, “Büyük Birader”in istemleri yönünde, sanatın ve sanatçıların varlığını nasıl değerlendirdikleri sorusuna verdikleri yanıtlarda; sanat yapmanın düşünme eylemi olduğunu, özgürlükle doğrudan bağlantısı olduğunu söylemektedirler. Baskıcı ortamların ise sanatçının bireysel farklılığını sunmasına engel olduğunu dile getirmektedirler. Büyük birader’in istemlerinin hoşgörüsüz olması sanat’ın ve sanatçının varlığını tehdit eden temel unsurlar olduğunu dile getirmektedirler.

Kız öğrencilerin tamamı, Büyük Birader’in istemleri yönünde sanat ve sanatçıların varlığına ilişkin görüşlerini dile getirmişlerdir. E2 numaralı erkek öğrenci Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi yönünde sanat ve sanatçı konumunu olumlu yönde değerlendiren tek öğrencidir. Bu konudaki öğrencinin örnek ifadesi şöyledir:

E2: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi, sanatın konumunu özgürleştirir”,

E13 ve E16 numaralı öğrenciler ise Büyük Birader’in istemlerin gerçekleşme durumunda sanatın ve sanatçının konumuna ilişkin olumlu ya da olumsuz görüş bildirmemişlerdir.

“Bireysel Farklılıkların Yer Almaması” ile ilgili olarak öğrenciler, tektipleştirmenin ve atmosferin insanları aynılaştırdığını, herkesi bir örnek olarak görme arzusunun gerçekleşmesi olarak değerlendirmektedirler. Bu atmosferde ise kişisel anlamda en ufak farklılığın

kırıntısına bile tolerans yoktur. Sanatçının bireysel farklılıktan yoksun olması demek, sanat'ın yok olması anlamına gelmektedir.

Bu konuda öğrencilerin örnek düşünceleri şunlardır.

K4: “Bireysel farklılığı yok saymak yaşamın kendisine aykırılıktır. Yenilikçi, sorgulayan, düşünen, merak eden ve özgürlükçü ortamın dışında sanatçılar ortaya çıkmaz”

K5: “Tek tipleştirme ile bireyin ortadan kalkması, herkesin aynı düşünceye sahip olması söz konusudur. Tek tipleşmiş bireylerin aşklarını acılarını çığlıklarını hissetmemeleri; bu yönde baskıyı hissedenlerin duygularını duyumsayan bireylerin nasıl sanat etkinliğinde bulunacakları başlı başına sorundur”

K8: “İnsanların diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği farklı olması, düşünmesi özgür olmalarıdır. Düşünmeyen toplumda sanatın üretilmesi beklenemez”

E19: “Büyük Birader'in istemlerinin gerçekleşmesi, İnsanın kendi amacı uğruna bir etkinlikte bulunamaması demektir”.

“Düşünmenin Yasaklanması” temasıyla ilgili olarak öğrenciler, sanatsal üretimin sanatçının düşünme çabasıyla doğrudan bağlantılı olduğunu ve özgürlüğün kısıtlanmasıyla sanatında yok olacağını dile getirmişlerdir. Çünkü sanat ve sanatçı da var oluşunu düşünme üzerine gerçekleştirir. Büyük Birader'in istemlerinin gerçekleşmesi herkesin istemlere itaatini gerektirir. Bu da düşünmeyen, sorgulamayan bir insan yapısını kendisine uygun görür. Düşünmenin yok olması yalnızca sanatı ve sanatçıyı tehdit etmez aynı zamanda insanın yok olması anlamına gelmektedir.

K2: “Sanat tarihi bir düşünce ve çabanın ürünüdür. Düşünmeyen-araştırmayan-okumayan insan zaten yaşamıyordu”

K8: “İnsanların diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği farklı olması, düşünmesi özgür olmalarıdır. Düşünmeyen toplumda sanatın üretilmesi beklenemez”

E11: “Büyük Birader'in istemlerinin gerçekleşmesi durumunda sanat ve sanatçıdan bahsetmek olası değildir. Düşüncenin yok edilmeye çalışılması sanatın var olmaması anlamına gelir. Sanatın bir kesime hizmet etmesi de özgür olmaması demektir”

Düşüncenin yasaklanmasıyla sanat ve sanatçı varoluşunu gerçekleştiremez. Toplumda yapılan haksızlıklara cevap verebilecek kişiler sanatçılardır. Duruşuyla, duyarlılığıyla toplumda önder konumda olan sanatçıların muhalif tavrına ait öğrencilerin örnek görüşleri şöyledir:

E10: “Düşünmenin suç sayılması durumunda sanatçı muhalif yapısıyla farklılığını ortaya koyar”.

E12: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi durumuna tek karşı durabilecek kişi sanatçıdır. Sanatçı duruşuyla ve yapıtlarıyla bu duruma cevabını verir”.

Özgürlüğün Ortadan Kalkması temasında Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi özgürlüğün sınırlanması, yalnızca sanatın ve sanatçının köle durumuna düşmesi anlamına gelmez, herkesin kafeste olması anlamına gelir. Bu da bazı sistemlerin kendi ideolojilerine hizmet eden bireyleri yaratması demektir. Bu durumda yapılan sanat yanlıdır. Sanatçının belli kesimin hizmetine girmesi, sanat’ın doğasına terstir. Yapılan sanatın soğuk ve sevgisiz olması sanat olmadığıнын zaten göstergesidir.

K1: “Sanatçılar baskı içinde üretmezler, duygularını ifade edemeyeceklerinden yapıtlarını sergileyemezler. Bu durum sanatın ve sanatçıların konumunu etkisizleştirir”

K3: “Sanat ifade gücüdür, özgürce eylemde bulunma ve kendini var etme işidir”

K4: “Bireysel farklılığı yok saymak yaşamın kendisine aykırılıktır. Yenilikçi, sorgulayan, düşünen, merak eden ve özgürlükçü ortamın dışında sanatçılar ortaya çıkmaz”

K6: “Sanat özgür düşünce ve yaratıcılıkla gelişir. Baskıcı ortamda sanat gelişmez”

K7: “Sanat özgür bir ortamdan beslenir”

K8: “İnsanların diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği farklı olması, düşünmesi özgür olmalarıdır. Düşünmeyen toplumda sanatın üretilmesi beklenemez”

K9 “Tek tipleşme ve baskı ortamında sanatın ve sanatçının da olacağından şüphe etmek gerekir”

K11: “Tek tipleşen insan modelinin durumu yıkımdır ve özgürlüğün olmaması özgün eser üremeyeceği anlamına gelmektedir”

K12: “Tek tipleşen ve baskının yoğun olarak yaşanıdığı, zorbalığın hüküm sürdüğü yerde kısaca özgürlüğün olmadığı yerde sanat yapmak imkansızdır”

K13: “Sanatçının özgürlüğünün elinden alınmasıyla sanatçı, hiçbir şey yapamaz, eser üretemez”

K14: “Özgürce çalışamayan sanatçılar eser üretemezler. Bu da sanatın yok olması demektir”

K18: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi, sanatın kafeste olması demektir”.

E8: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi, Sanatın ve sanatçının bitmesi demektir”

E9: “Sanatçının özgürlüğünün kısıtlanması sevginin kısıtlanması demektir bu da sanatın yok olması demektir”

E11: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi durumunda sanat ve sanatçıdan bahsetmek olası değildir. Düşüncenin yok edilmeye çalışılması sanatın var olmaması anlamına gelir. Sanatın bir kesime hizmet etmesi de özgür olmaması demektir”

E14: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi, geçmişte sanatın değişmesi, şimdiki durumun idare edilmesi, geleceğin kontrol edilmesi demektir Eserlerin kontrol edilmesi, gelecekte olanların istenildiği gibi kontrolü karşısında sanat ve sanatçıdan bahsedilemez”

E16: Sanat her zaman değişen bir şey olduğuna göre sınırlanması mümkün değildir”

E22: “Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleşmesi, sanatın sonu demektir”

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sanat eğitimi öğrencilerine uygulanan açık uçlu soru formunda George Orwell’ın 1984 adlı yapıtında “Büyük Birader”in istemlerinin gerçekleştiği atmosferde, sanatın ve sanatçıların durumuna yönelik görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin görüşlerine göre belirlenen temalar çerçevesinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Öğrenciler tek tipleştirme kavramına ilişkin olarak aynılaştırma, robotlaşma, yönlendirme ve köleleştirme temalarının olumsuz niteliklerinden bahsetmişlerdir.
2. Öğrenciler Büyük Biraderin istemlerinin gerçekleştiği atmosferde korku imparatorluğunun yaratılması, bireyselliğin ortadan kalkması, güven ortamının kalmaması, doğruların yanlış, yanlışların doğru olarak kabul edilmesi, dilin kısıtlanması, baskı ortamının sınır tanımaması, duygusal ve cinsel bağları kurmanın yasak olması gibi temaların olumsuz özelliklerine değinmişlerdir.
3. Öğrenciler, Büyük Birader’in istemlerinin gerçekleştiği atmosferde, sanatın ve sanatçıların durumuna yönelik olarak bireysel farklılıkların yer almaması, düşünmenin yasaklanması, özgürlüğün ortadan kalkması olarak olumsuz görüşlerini dile getirmişlerdir.

Öğrencilerin sanata ve sanatçılara ait her türlü soru ve sorun üzerine düşünceleri estetik gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Sanat eğitimcisinin öğrencilerin estetik gelişimlerine katkı sağlamada birbirinden farklı öğretim materyallerinden yararlanması, öğrenciler için estetik eğitimin işlevini cazip kılabilir.

Sanat eğitimcisi; estetik eğitimin kapsamında olan sanatın - sanatçının soru ve sorunlarına ait her türlü cevabın verilmesini sağlamak için yaşanılacak en olumsuz durumun tasvirinin yapılmasında, doğruların bulunmasına rehber olabilir.

Öğrencileri, yalnızca teorik ders kapsamında değil, aynı zamanda uygulama derslerinde de sanata - sanatçıya ait her türlü soru ve sorunlar üzerine sık sık düşündürmek, duyarlı, sorgulayan ve eleştirel bakış açısına sahip öğrencilerin artması demektir. Bu anlamda öğrencilerin sayısının artması toplumda duyarlı, sorumlu ve eleştirel bakış açısına sahip bireylerin artması anlamına gelmektedir.

Sanat eğitimcilerinin hem uygulama, hem de teorik derslerde öğrencilerin estetik gelişimlerine katkı sağlamaları için etkili öğretim materyallerinden yararlanması gerekir. Bu araştırmada yararlanan Geoge Orwell'ın 1984 adlı yapıtı yararlanılabilecek bir çok materyalden yalnızca biridir.

KAYNAKÇA

- Bakioğlu, A., (2009), Çağdaş Sınıf Yönetimi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Feldman, D. H., (2003), Key Issues in Creativity and Development. New York Oxford Press
- Lorand, D.B ve Galnoor, E. (2009), Philosophy of Art Education in the Visual Culture: Aesthetics for Art Teachers, Journal of Philosophy of Education Vol 13(1), pp. 133-148.
- Micheal, J., (1983), Art and Adolecence, New York- London: Teachers College, Press, Columbia University.
- Moore, R., (1994), Aesthetics for Young People: Problems and Prospects, Journal of Aesthetic Education Vol. 28(3), pp. 5-18
- Orwell, G. (1949), Bin dokuz yüz seksen dört, Can Yayınları
- Özsoy, V., (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri, Ankara: Gündüz Yayınları.
- San,I., (1983), Sanat Eğitimi Kuramları, (1. Baskı), Tan Yayınları Ankara: 25, Eğitim Dizisi:1.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.